ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№6(1)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 284 sahifa,
1-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

M u a s s i s: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
H a m k o r l a r i m i z: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – **Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Milliy xarakter tushunchasining pedagogik va aksiologik talqini 10
Usmonova Muattar Bahadirjonovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarning oʻzini oʻzi anglashida muloqotning oʻrni 14
Yaxshiboyeva Zuhra, Pardayeva Munisa

Maktabgacha taʼlim tizimida sogʻlom turmush tarzi koʻnikmalarini shakllantirishning zamonaviy usullari 17
Dilsora Shodmonova

Педагогические предпосылки развития билингвизма у детей в дошкольных образовательных учреждениях 24
Истамова Нигора Азимжановна

Maktabgacha taʼlim tashkilotlarida neyrogimnastika texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari........ 29
Saidova Nigora Olimovna, Gʻulomova Shaxnoza Abdusalom qizi

Jismoniy tarbiya va sport: iqtidorli yoshlarni tanlash, saralash va ularni maqsadli tayyorlashning zamonaviy yoʻllari........ 32
Muxamedjanov Shovkat Muxrumovich

Yoshlar maʼnaviy-axloqiy tarbiyasida tarixiy xotira, milliy meros va qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari........ 36
Nomozov Muhammadyusuf Meyliqul oʻgʻli

Sport tashkilotlarida rahbarlik qilish va boshqarish........ 40
Artikov Xayrulla Baxtiyarovich

Formation and Development Stages of Terminology as a Scientific Discipline 44
Lola Mannobova

Lexicographic Features of Onomastic Units in English and Uzbek Dictionaries 48
Berdiyeva Mashhura Tulqin qizi

Boshlangʻich sinf oʻquvchilarining qobiliyat, qiziqish va oʻrganish usullarini hisobga olgan pedagogik metodlar va dars rejalari 51
Abdullaeva Gulmira, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi

Disputning ingliz romanlaridagi pragmatik va lingvokulturologik koʻrinishlari 55
Abdumalikova Diyoraxon Rafiqjon qizi

Oʻyin texnologiyalarining aqliy rivojlanishida muammolari boʻlgan bolalar ijtimoiy koʻnikmalarini rivojlantirishdagi oʻrni 59
Abdunazarov Abdumutal Olimovich

Auditoriyada va auditoriyadan tashqari jarayonda talabalar ijtimoiylashuvini rivojlantirish mexanizmlari 64
Alimova Gulrux Farhod qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda interaktiv oʻyin texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari 70
Axtamova Mohinur Oʻtkir qizi

Oilaviy zoʻravonlikka uchragan ayollarni qoʻllab-quvvatlashda mahalla va ijtimoiy xizmatlarning oʻrni 74
Dumarova Gulfira Kozimbekovna, Toʻlqinova Muxlisaxon Jamshid qizi

Oʻzbek milliy romanchiligida tarixiy haqiqat va badiiy talqin (Xayriddin Sultonning "Yaldo kechasi" romani misolida) 78
Gʻaybulloyeva Parvina Samandar qizi

Aqli zaif bolalarda kommunikativ faoliyatning ontogenezda shakllanishi 82
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi

Neuroeducation va Phygital Learning asosida boshlangʻich sinf oʻquvchilarining kognitiv faolligini rivojlantirish metodikasi 87
Hikmatova Yulduz Nuritdinovna

Autizm spektri buzilgan bolalarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvining nazariy asoslari 91
Shodmanxojiyeva Iroda Ne'matulla qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda o'yin texnikalarining roli 95
Jamolova Farida Fatillo qizi

Ta'lim qardosh tillarga yo'naltirilgan mtt direktorining boshqaruv kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida) 98
Jumagulova Gulziya Madiyarovna

Oliy ta'limda talabalarning raqamli taqdimot va ommaviy nutq ko'nikmalarini axborot texnologiyalari vositasida takomillashtirish 103
Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li

Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'yin texnologiyalari orqali nutq malakalarini rivojlantirish 107
Maqsuda Maxsudovna Murodova

O'zbek tilida "nur" so'zining ko'chma ma'nolari 113
Maxbuba Axatova

Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari 116
Misirova Nodira Tovbayevna, Nosirova Dilfuza Sa'dullayevna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutqini shakllantirishdagi qiyinchiliklar 120
Nabiyeva Xilola Abdulmuratovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari ... 123
Niyozova Maftuna Normaxmat qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik tafakkurni shakllantirish 126
Norbo'tayeva Iroda Yunusovna

Suzish vositalari yordamida talabalarning qo'l va oyoq mushaklarini rivojlantirish metodikasi 130
Nosirov Sardor To'lqinjon o'g'li

Bo'lajak pedagoglarning metakognitiv kompetensiyasini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari 134
Nosirova Ra'no Xamidovna

Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni 137
Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar nutqida noverbal vositalarning roli 142
Qurbanova Surayyo Tuynazar qizi, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi

Texnologiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvning pedagogik zarurati va nazariy asoslari 146
Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich

O'zbekistonning zamonaviy ta'lim muhitida o'zbek-rus bilingvizmi sharoitida o'quvchilar nutqining psixolingvistik xususiyatlari 149
Qurdasheva Bonu Bexzod qizi

Xorij olimlari tadqiqotlarida prosotsial xulq-atvor namoyon bo'lishining o'rganilishi 153
Rahimova Sarvinoz Odilboy qizi

Musiqa fanlarini o'qitishda inquire-based learning texnologiyasidan foydalanish metodlari 157
Raximova Dilbar Rizakulovna

Maktab rahbarining qaror qabul qilish uslubi pedagogik jamoa ijtimoiy faolligini rivojlantirish omili sifatida .. 161
Raximova Maryam O'tkir qizi

Yosh sportchilarda yurak-qon tomir tizimining morfofunksional adaptatsiyasi va sportchi yuragi fenomeni .. 173
Alimova Nasiba Adxamovna

Mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari 179
Kurbonova Kamola Ilxomovna

Nutq madaniyati va notiqlik san'ati 183
Mamadaliyeva Lola Shailyasovna

Molekulyar fizikada klasster yondashuvi asosida masalalar yechish samaradorligini oshirish 188
Mirzamuratov Baxodir Fayzullayevich

Oliy o'quv yurtlari, sport tashkilotlari va sport marketingi tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning zarurati 192
Samatov Javlonbek Abdukayumovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini texnologiya darslarida turli materialdan amaliy ishlarni tashkil qilish metodikasi ... 195
Sanakulov Xamrakul Rizakulovich, O'roqova Nigina Botirjon qizi, Xoliqulova Ozoda Shuxratovna

Modern Teaching Methods in English Language Learning ... 199
Sarvinoz Abdulhakimova

Erkin Vohidov ijodining o'rganilishi ... 202
Shahnoza Muhammadiyeva

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutqiy faoliyatni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari ... 205
Shopulatova Nasiba Umirovna

Yuqori intensivlikdagi atsiklik yuklamalar ta'sirida futbolchilar organizmi funksional holatining yoshga oid xususiyatlari ... 208
Shukurova Sayyora Sa'dullaevna, Kadirov Abdurashid

Talabalarda badiiy did va estetik tarbiyasini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida ... 211
Temirov Murodjon Anvarovich

The Role of Authentic Materials in Teaching English for Specific Purposes: Implications for Tourism Students ... 215
Toshmamatova Marjona Olimjon kizi

Neyrokognitiv rivojlanish va bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlik ... 220
Toshpo'latova Mahina Farxod qizi

Bo'lajak o'qituvchilarda terminologik tafakkurni rivojlantirishning nazariy asoslari ... 224
Umaraliyeva Shahlo Sayfullo qizi

Artistic Pedagogy as a Basis for Developing Spiritual-Communicative Culture in Student Youth: Pedagogical Foundations ... 228
Umarova Malika Khisabidinovna, Orifjonova Kamolabonu Kozimbek qizi

Pragmatic Competence and Cultural Adaptation in EFL Contexts: Challenges and Pedagogical Implications ... 232
Veronica Khatamova

Ta'lim tojik tilida olib boriladigan maktablarda morfologiya o'qitish muammosi ... 236
Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi

Innovatsion yondashuv asosida "Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirish" modulini o'qitish metodikasi muammo sifatida ... 240
Zaxro Yo'ldashovna Shanasirova

Interaktiv topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tiliga bo'lgan qiziqishlarini individuallashtirish ... 246
Nishonova Gulchehra Ravshanjon qizi

The Role of Project-Based Learning and Artificial Intelligence Technologies in Enhancing Foreign Language Students' Academic Achievement and Motivation ... 250
Olimov Sh. Sh., Zaripov K. Ya.

Mechanisms for Assessing Academic Achievements in the Finnish Education System and the Possibility of their Adaptation In Schools In Uzbekistan ... 254
Saytbekova Svetlana Saylaubaevna

Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish ... 257
Xoldorova Mashxura G'ulomovna

Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning o'zlashtirishini baholash mexanizmlari va ularni O'zbekiston maktablarida qo'llash istiqbollari ... 260
Xudaybergenova Zuxra Isakovna

Jadidchilik harakati va uning pedagogik-ijtimoiy mohiyati hamda tamoyillari ... 263
Yusupov Ma'mur Ma'rufovich

Проблемы нравственного воспитания личности в произведениях В. Распутина ... 269
Рахимова Шахзода Равшановна

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik omillari ... 273
Imamova Nasiba Xurramovna

Bo'lajak biologiya o'qituvchilarida tolerantlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari 276
Xidirov Faxriddin Fozilovich

Транслингвальные практики русскоязычных мигрантов в условиях многоязычной среды 280
Рахмонова Нилуфар Уткир кизи

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MA'NAVIY-MA'RIFIY QIYOFASINI SHAKLLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Niyozova Maftuna Normaxmat qizi
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Maktabgacha ta'limkafedrasi o'qituvchisi
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-4903-580X

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan tahlil etilgan. Maktabgacha ta'limtashkilotlarida bolalar shaxsini kamol toptirishda ma'naviy tarbiyaning tutgan o'rni, oila va ta'lim tashkilotlarining hamkorligi, milliy qadriyatlar va umuminsoniy axloq me'yorlarini singdirishning usul va shakllari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, maktabgacha yoshdagi bolalarda vatanparvarlik, insonparvarlik, mehnatsevarlik va halollik kabi fazilatlarni shakllantirish jarayonining psixologik-pedagogik asoslari yoritilgan. Maqolada bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda ma'naviy-ma'rifiytarbiya berishning samarali metodlari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha yosh, ma'naviy tarbiya, ma'rifiy qiyofa, axloqiy me'yorlar, milliy qadriyatlar, shaxs shakllanishi, maktabgacha ta'lim, pedagogik metodlar, oilaviy tarbiya, vatanparvarlik.

Abstract: This article analyzes the specific features of forming the moral and educational image of preschool-age children from a scientific and pedagogical perspective. The role of moral education in the development of children's personalities in preschool educational institutions, the cooperation of family and educational institutions, as well as the methods and forms of instilling national values and universal ethical norms are examined. The psychological and pedagogical foundations of developing qualities such as patriotism, humanism, diligence, and honesty in preschool children are also highlighted. The study proposes effective methods of moral-educational upbringing that take into account the age-related characteristics of children.

Key words: preschool age, moral education, educational image, ethical norms, national values, personality formation, preschool education, pedagogical methods, family upbringing, patriotism.

Аннотация: В данной статье анализируются особенности формирования духовно-воспитательного образа детей дошкольного возраста с научно-педагогической точки зрения. Рассматривается роль духовного воспитания в развитии личности детей в дошкольных образовательных организациях, сотрудничество семьи и образовательных организаций, методы и формы привития национальных ценностей и универсальных моральных норм. Также освещаются психолого-педагогические основы процесса формирования у детей дошкольного возраста таких качеств, как патриотизм, гуманность, трудолюбие и честность. В статье предлагаются эффективные методы обеспечения духовно-воспитательного образования с учетом возрастных особенностей детей.

Ключевые слова: дошкольный возраст, духовное воспитание, образовательный образ, моральные нормы, национальные ценности, формирование личности, дошкольное образование, педагогические методы, семейное воспитание, патриотизм.

KIRISH

Har bir jamiyatning kelajagi uning yoshlariga, ayniqsa, eng kichik yoshdagi bolalarning qanday tarbiya olayotganiga bevosita boo'liq. O'zbekiston Respublikasida yosh avlodni ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalash masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilab qo'yilgan.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Biz bugungi kunda yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamoloti uchun barcha sharoitlarni yaratishimiz lozim".

Maktabgacha yoshdagi davr - bola hayotining eng muhim bosqichi bo'lib, unda shaxsning asosiy xislatlar, qarashlar va axloqiy sifatlari shakllanadi. Psixologiya va pedagogika fanlarining ko'plab tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, 3 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan davrda bola miya faoliyatining intensiv rivojlanishi, taqlidchanlik va emotsional qabul qilish qobiliyatining yuqoriligi tufayli ma'naviy-axloqiy tarbiyaga o'ta sezgir bo'ladi.

Mazkur maqolaning maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiyqiyofasini shakllantirishning ilmiy asoslarini ochib berish, ushbu jarayonning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash va samarali pedagogik usullarni taklif etishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ma'naviy-ma'rifiy tarbiya tushunchasi pedagogika fanida ko'p qirrali va ko'p qatlamli hodisa sifatida talqin etiladi. Yusupovaning ta'kidlashicha, ma'naviy tarbiya deganda bolada milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan axloqiy sifatlarni, dunyoqarashni va insonparvarlik his-tuyg'ularini shakllantirish tushuniladi. Bu ta'rif O'zbekiston pedagogika ilmining zamonaviy yo'nalishlaridan biri bo'lib, milliy istiqlol mafkurasi tamoyillariga uyg'un keladi.

Xalqaro pedagogika adabiyotida esa "ma'naviy rivojlanish" (spiritual development) tushunchasi Hay va Nye (2006) tomonidan bolaning chuqur ichki tajribasi, mo'jizalardan hayajonlanish qobiliyati va o'zini katta dunyo bilan bog'liq his qilishi sifatida ta'riflanadi. Ushbu ta'rif G'arb ilmiy an'anasiga xos bo'lib, individual psixologik tajribaga urg'u beradi.

O'zbek xalq pedagogikasida bolalar tarbiyasi azaldan alohida o'rin tutgan. Ziyodullayeva o'z tadqiqotida milliy maqollar, ertak va dostonlarning bolalar axloqiy tarbiyasidagi rolini atroflicha tahlil qiladi. Muallif ta'kidlashicha, "Yaxshilik qil, daryoga tashla - baliq bilmasa ham, Xudo biladi" kabi maqollar orqali bolaga insonparvarlik, sahovat va halollik tushunchalari singdirilib borilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Mazkur tadqiqot maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning pedagogik va psixologik asoslarini ilmiy jihatdan o'rganishga qaratildi. Tadqiqot jarayonida bolalarning ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirishda samarali pedagogik yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar hamda milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiyaviy faoliyatning o'rni tahlil qilindi. Tadqiqotning asosiy maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarda ma'naviy-ma'rifiy qiyofani shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash, mavjud pedagogik tajribalarni o'rganish hamda samarali metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat bo'ldi.

Tadqiqotning metodologik asosini O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, maktabgacha ta'lim sohasiga oid davlat ta'lim standartlari, normativ-huquqiy hujjatlar, shuningdek, milliy tarbiya konsepsiyalari tashkil etdi. Shu bilan birga, Sharq mutafakkirlari – Abu Nasr Forobiy, Abu Ali ibn Sino, Alisher Navoiy kabi allomalarning barkamol inson tarbiyasiga oid qarashlari hamda zamonaviy pedagog va psixolog olimlarning ilmiy ishlari tadqiqotning nazariy-metodologik manbasi sifatida xizmat qildi. Tadqiqotda insonparvarlik, tizimlilik, uzviylik, yosh va individual xususiyatlarni hisobga olish tamoyillari asosiy metodologik yondashuv sifatida tanlanadi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagogi bolalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirishga kirishar ekan, u, avvalo, bu jarayonning mazmuni va mohiyatini chuqur anglab yetishi, shuningdek, bolalar bilan olib borila digan ta'limiy va tarbiyaviy ishlarda ushbu tushunchalarga amal qilishi lozim. Falsafa fanlari doktori, professor E. Yusupov ta'kidlaganidek: "Inson hayot tajribasi, faoliyati, bilimi, ilmi, odob-axloqi, xatti-harakati bilan ma'naviy olamini boyitib boradi. Aqlan va axloqan boyib borgan sari o'z oldiga ajoyib vazifalarni qo'yib, unga erishish uchun harakat qiladi. Harakat esa ma'naviy zaminni talab qiladi. Ma'naviy kamolot jarayonida inson xarakteri toblanadi". Shunday ekan, eng avvalo, yosh avlodning madaniyatini, ma'naviy-axloqiy salohiyatini oshirish, milliy mafkurasini uyg'otish zarur. Zero, o'zini anglagan, millat ma'naviyatini tushungan insongina xalqini, milla tini, Vatanini, oilasini taniydi. Xalq va millat oldidagi burchni, mas'uliyatni, majburiyatni anglaydi. Insonning ma'naviy-axloqiy olami xalq, davlat, jamiyat ma'naviyatiga asos bo'ladi.

Tadqiqot jarayonida bolalarning yosh va individual xususiyatlari, psixologik rivojlanish darajasi, oilaviy muhit va ijtimoiy omillar alohida e'tiborga olindi. Shu asosda maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning samarali pedagogik shart-sharoitlari va metodik imkoniyatlari ilmiy jihatdan asoslab berildi. Mazkur metodologik yondashuvlar tadqiqotning ilmiy asoslanganligi, amaliy ahamiyati va natijalarining ishonchliligini ta'minlashga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishga ta'sir etuvchi pedagogik, psixologik va ijtimoiy omillar kompleks ravishda tahlil qilindi. O'tkazilgan kuzatishlar, suhbatlar, so'rovnomalar va pedagogik tajriba-sinov ishlari natijalari bolalarning ma'naviy rivojlanishida oila, maktabgacha ta'lim tashkiloti hamda tarbiyachining o'zaro hamkorligi muhim o'rin tutishini ko'rsatdi.

Tahlillar davomida aniqlanishicha, maktabgacha yosh davri bolaning shaxs sifatida shakllanishida eng muhim bosqichlardan biri hisoblanadi. Aynan ushbu davrda bolalarda odob-axloq me'yorlari, kattalarga hurmat, tengdoshlariga mehribonlik, vatanparvarlik, milliy qadriyatlarga sadoqat va ijtimoiy munosabatlarning dastlabki

ko'nikmalari shakllana boshlaydi. Shu sababli ma'naviy-ma'rifiytarbiyani erta yoshdan boshlab tizimli tashkil etish bolaning keyingi rivojlanish bosqichlari uchun mustahkam poydevor vazifasini bajaradi.

Kuzatish natijalari shuni ko'rsatdiki, ma'naviy-ma'rifiy tarbiya jarayonida interfaol metodlar, didaktik o'yinlar, sahna ko'rinishlari, ertaklar, milliy qadriyatlarni targ'ib qiluvchi mashg'ulotlar va badiiy adabiyotlardan foydalanish bolalarda ijobiy axloqiy sifatlarni shakllantirishda samarali natija beradi. Ayniqsa, xalq oo'zaki ijodi namunalaridan foydalanish bolalarning nutq madaniyatini, tafakkurini va axloqiy tushunchalarini boyitishga xizmat qilishi kuzatiladi.

Pedagogik tajriba-sinov ishlari davomida ishlab chiqilgan metodik tavsiyalar va innovatsion yondashuvlar amaliyotga joriy etildi. Mashg'ulotlarda "Aqliy hujum", "Klaster", "Rolli o'yinlar", "Case study" kabi interfaol metodlardan foydalanish bolalarning faol ishtirokini ta'minladi. Natijada bolalarda mustaqil fikrlash, muloqot qilish, jamoa bilan ishlash va axloqiy vaziyatlarga to'g'ri baho bera olish ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlanadi.

Tajriba yakunlari shuni ko'rsatdiki, ma'naviy-ma'rifiy tarbiyaga oid mashg'ulotlar muntazam va innovatsion yondashuv asosida tashkil etilganda bolalarda ijobiy xulq-atvor shakllanishi tezlashadi. Xususan, bolalarning o'zaro hurmat, do'stlik, mehr-oqibat, kattalarga yordam berish, tabiatga ehtiyotkorona munosabatda bo'lish kabi fazilatlari rivojlanganligi kuzatildi. Shuningdek, milliy urf-odatlar, an'analar va qadriyatlarga qiziqishning ortishi bolalarda milliy o'zlikni anglash hissining shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiyqiyofasini shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya, oila va ta'limmuassasasi hamkorligi hamda tarbiyachining pedagogik mahorati muhim omil ekanligini ko'rsatdi. Tadqiqot asosida ishlab chiqilgan metodik tavsiyalar maktabgacha ta'limtizimida ma'naviy-ma'rifiytarbiya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot davomida maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiyqiyofasini shakllantirishning pedagogik asoslari, mazmuni hamda o'ziga xos xususiyatlari ilmiy jihatdan o'rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, maktabgacha yosh davri bolaning shaxs sifatida shakllanishida eng muhim va mas'uliyatli bosqichlardan biri bo'lib, aynan shu davrda bolalarda ma'naviy-axloqiy fazilatlar, ijtimoiy munosabatlar va milliy qadriyatlarga hurmat hissi shakllana boshlaydi.

Tahlillar asosida ma'lum bo'ldiki, bolalarning ma'naviy-ma'rifiyqiyofasini shakllantirishda oila, maktabgacha ta'limtashkiloti va tarbiyachining hamkorligi muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, oiladagi soo'lom ma'naviy muhit, ota-onalarning shaxsiy namunalari va bolaga bo'lgan e'tibor uning axloqiy tarbiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, maktabgacha ta'limtashkilotlarida tashkil etiladigan ma'naviy-ma'rifiymasho'ulotlarning mazmunan boy, qiziqarli va interfaol shaklda olib borilishi bolalarda ijobiy sifatlarni shakllantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligi aniqlandi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiyqiyofasini shakllantirish uzluksiz, tizimli va maqsadli pedagogik jarayon bo'lib, u bolalarning barkamol shaxs sifatida voyaga yetishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayonda milliy qadriyatlar, innovatsion pedagogik yondashuvlar, oilaviy tarbiya va ta'limmuassasasi hamkorligini uyo'unlashtirish ma'naviy yetuk avlodni tarbiyalashning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari va ishlab chiqilgan tavsiyalar maktabgacha ta'limtizimida ma'naviy-ma'rifiytarbiya samaradorligini oshirishda muhim metodik manba bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonuni. - Toshkent, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida" Farmoni. - Toshkent, 2022.
3. Nishonova Z.T. Maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy sifatlarni shakllantirishning pedagogik asoslari. - Toshkent: Fan, 2018. - 156 b.
4. Xasanov A.X., Hamidova M.R. Bolalar psixologiyasi. - Toshkent: TDPU, 2020. - 224 b.
5. Tursunova M.N. O'zbek xalq pedagogikasi asosida bolalarni ma'naviy tarbiyalash. - Toshkent: Sharq, 2016. - 128 b.
6. Ergashev I.I. Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlarni singdirishning zamonaviy usullari // Maktabgacha ta'lim. - 2023. - №4. - B. 12-18.
7. M. N. Niyozova. "Maktabgacha ta'limtashkilotlarida ishbilarmonlik o'yinlaridan foydalanishning o'ziga xos xususiyat lari." Maqola. Muallim häm üzliksiz bilimlendiriw, ilmiy-metodik jurnal, 2024-yil.
8. M. N. Niyozova. "Methodological approaches to the formation of spirituality and moral qualities in preschool children." Journal of Applied Science and Social Science jurnali, 2025-yil.
9. M. N. Niyozova. "Methodological approaches to the formation of spirituality and moral qualities in preschool children." Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations, German International Journals Company jurnali, 2025-yil.
10. M. N. Niyozova. "The effectiveness of interactive methods in teaching moral and cultural values to preschool children." International Journal of Artificial Intelligence jurnali, 2025-yil

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.